

32010L0041

15.7.2010.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 180/1

DIREKTIVA 2010/41/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 7. srpnja 2010.****o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 157. stavak 3.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽²⁾,

budući da:

- (1) Direktivom Vijeća 86/613/EEZ od 11. prosinca 1986. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni, uključujući poljoprivredne djelatnosti, i zaštiti samozaposlenih žena za vrijeme trudnoće i majčinstva ⁽³⁾ u državama članicama osigurava se primjena načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni ili pridonose obavljanju takve djelatnosti. Što se tiče samozaposlenih osoba ili njihovih bračnih drugova, Direktiva 86/613/EEZ nije bila vrlo učinkovita pa njezino područje primjene treba ponovno razmotriti jer do diskriminacije na temelju spola i do uznemiravanja dolazi i u područjima izvan nesamostalnog rada. Radi jasnoće, Direktivu 86/613/EEZ treba zamijeniti ovom Direktivom.
- (2) Stajalište Europskog parlamenta od 6. svibnja 2009. (još nije objavljeno u Službenom listu), Stajalište Vijeća u prvom čitanju od 8. ožujka 2010. (SL C 123 E, 12.5.2010., str. 5.), Stajalište Europskog parlamenta od 18. svibnja 2010.
- (3) SL L 359, 19.12.1986., str. 56.
- (4) SL C 85, 17.3.1997., str. 186.
- (2) U svojoj Komunikaciji od 1. ožujka 2006. pod naslovom „Hodogram za jednakost muškaraca i žena” Komisija je objavila da će radi boljeg uređenja jednakosti spolova preispitati postojeće zakonodavstvo Unije o jednakosti spolova koje nije bilo uključeno u postupak preinake iz 2005. s ciljem ažuriranja, moderniziranja i preinake gdje je potrebno. Direktiva 86/613/EEZ nije bila uključena u postupak preinake.
- (3) U svojim zaključcima od 5. i 6. prosinca 2007. o „Ujedačenom položaju žena i muškaraca pri zapošljavanju, rastu i socijalnoj koheziji” Vijeće je pozvalo Komisiju da razmotri postoji li potreba za eventualnim preispitivanjem Direktive 86/613/EEZ radi očuvanja prava povezanih s majčinstvom i očinstvom samozaposlenih osoba i njihovih bračnih drugova koji im pomažu.
- (4) Europski parlament redovno je od Komisije zahtijevao da preispita Direktivu 86/613/EEZ, posebno kako bi se ojačala zaštita majčinstva za samozaposlenih žena i unaprijedio položaj bračnih drugova samozaposlenih osoba.
- (5) Stav o tim pitanjima Europski parlament već je iznio u svojoj rezoluciji od 21. veljače 1997. o situaciji bračnih drugova koji pomažu samozaposlenim osobama ⁽⁴⁾.
- (6) U svojoj Komunikaciji od 2. srpnja 2008. pod naslovom „Obnovljena socijalna agenda: mogućnosti, pristup i solidarnost u Europi 21. stoljeća” Komisija je potvrdila da je potrebno poduzeti mjere u pogledu rodnog jaza u poduzetništvu, kao i unaprijediti usklađenost privatnog i poslovnog života.

- (7) Za provedbu načela jednakog postupanja u području djelatnosti samozaposlenih osoba već postoji niz pravnih instrumenata, posebno Direktiva Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u području socijalne sigurnosti ⁽¹⁾ i Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada ⁽²⁾. Ova se Direktiva stoga ne bi trebala primjenjivati u područjima koja su već obuhvaćena drugim direktivama.
- (8) Ovom se Direktivom ne dovode u pitanje ovlasti država članica da organiziraju svoje sustave socijalne zaštite. Isključiva nadležnost država članica s obzirom na organizaciju njihovih sustava socijalne zaštite obuhvaća, između ostalog, odluke o uspostavljanju tih sustava i s njima povezanih ustanova, o njihovom financiranju i upravljanju, kao i o sadržaju i načinu isporuke davanja, razini doprinosa i uvjetima pristupa.
- (9) Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na samozaposlene osobe i njihove bračne drugove ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, njihove životne partnere kad oni pod uvjetima utvrđenim nacionalnim pravom redovito sudjeluju u aktivnostima poduzeća. Kako bi se poboljšala situacija za te bračne drugove i, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, životne partnere samozaposlenih osoba, njihov rad treba biti priznat.
- (10) Ova se Direktiva ne bi trebala primjenjivati na pitanja obuhvaćena drugim direktivama o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama, posebno Direktivom Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe odnosno pružanju usluga ⁽³⁾. I dalje se primjenjuje posebno članak 5. te Direktive koji se odnosi na ugovore o osiguranju i povezane financijske usluge.
- (11) Radi sprečavanja diskriminacije na temelju spola, ova se Direktiva treba primjenjivati i na izravnu i neizravnu diskriminaciju. Uznemiravanje i spolno uznemiravanje treba smatrati diskriminacijom pa stoga trebaju biti zabranjeni.
- (12) Ovom Direktivom ne treba dovoditi u pitanje prava i obveze koje proizlaze iz bračnog ili obiteljskog statusa kako su definirani u nacionalnom pravu.
- (13) Načelom jednakog postupanja treba obuhvatiti odnose između samozaposlenih osoba i trećih osoba u okviru u kojem se razmatraju u ovoj Direktivi, a ne odnose između samozaposlene osobe i njezinog bračnog druga ili životnog partnera.
- (14) U području djelatnosti samozaposlenih osoba, primjena načela jednakog postupanja znači da ne smije biti diskriminacije na temelju spola, primjerice u odnosu na osnivanje, opremanje ili širenje poduzeća ili pokretanje ili širenje drugih oblika djelatnosti samozaposlenih osoba.
- (15) Na temelju članka 157. stavka 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije države članice mogu zadržati ili donijeti mjere koje osiguravaju posebne povlastice kako bi slabije zastupljenom spolu olakšale bavljenje djelatnostima samozaposlenih osoba ili kako bi spriječile ili nadoknadile njihov nepovoljan položaj u profesionalnoj karijeri. U načelu, mjere kao što je pozitivno djelovanje radi postizanja rodne jednakosti u praksi ne treba smatrati protivnim pravnom načelu jednakog postupanja prema muškarcima i ženama.
- (16) Nužno je osigurati da uvjeti za osnivanje trgovačkog društva između bračnih drugova ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, životnih partnera, nisu restriktivniji od uvjeta za osnivanje trgovačkog društva između drugih osoba.
- (17) S ciljem njihovog sudjelovanja u aktivnostima obiteljskog poduzeća, na socijalnu zaštitu trebaju imati pravo i bračni drugovi ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, životni partneri samozaposlenih osoba koji imaju pristup sustavu socijalne zaštite. Od država članica treba zahtijevati da poduzmu potrebne mjere kako bi tu socijalnu zaštitu organizirale u skladu s nacionalnim pravom. Državama članicama prepušteno je da odluče posebno treba li tu socijalnu zaštitu provesti na obveznoj ili dobrovoljnoj osnovi. Države članice mogu predvidjeti da ta socijalna zaštita može biti razmjerna sudjelovanju u djelatnostima samozaposlenih osoba i/ili razini doprinosa.
- (18) Zbog ekonomske i fizičke ranjivosti u trudnoći, trudnim samozaposlenim osobama ili suprugama i, ako su i u mjeri u kojoj su priznate nacionalnim pravom, životnim partnericama samozaposlenih osoba nužno je odobriti pravo na davanja za majčinstvo. Pod uvjetom da se poštuju minimalni zahtjevi ove Direktive, države članice ostaju nadležne za organizaciju tih davanja, uključujući i utvrđivanje razine doprinosa i sve odredbe u pogledu davanja i plaćanja. One posebno mogu odrediti razdoblje prije i/ili nakon poroda za koje je pravo na davanja za majčinstvo odobreno.

⁽¹⁾ SL L 6, 10.1.1979., str. 24.

⁽²⁾ SL L 204, 26.7.2006., str. 23.

⁽³⁾ SL L 373, 21.12.2004., str. 37.

(19) Duljina razdoblja tijekom kojega se samozaposlenim osobama i suprugama ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznate nacionalnim pravom, životnim partnericama samozaposlenih osoba pružaju davanja za majčinstvo slična je trenutnoj duljini roditeljskog dopusta za zaposlenike koji postoji na razini Unije. U slučaju da se trajanje roditeljskog dopusta koji je predviđen za zaposlenike mijenja na razini Unije, Komisija treba dostaviti izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o procjeni treba li mijenjati i trajanje davanja za majčinstvo za samozaposlene osobe i supruge i životne partnerice iz članka 2.

(20) Kako bi se uzele u obzir posebnosti djelatnosti samozaposlenih osoba, samozaposlenim ženama i suprugama ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznate nacionalnim pravom, životnim partnericama samozaposlenih osoba treba dati pristup svim postojećim dobavljačima privremenog zapošljavanja koje bi im u njihovim profesionalnim djelatnostima omogućilo prekid zbog trudnoće ili majčinstva, ili svim postojećim socijalnim uslugama na nacionalnoj razini. Pristup tim uslugama može biti alternativna doplatku za majčinstvo ili nekom njegovom dijelu.

(21) Osobe koje su bile izložene diskriminaciji na temelju spola trebaju imati na raspolaganju odgovarajuće sredstvo pravne zaštite. Kako bi osigurale učinkovitiju zaštitu, udruge, organizacije i druga pravna tijela treba ovlastiti za pokretanje postupka, ako države članice tako odrede, bilo u ime žrtve ili kao potporu žrtvi, ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila postupka o zastupanju i obrani na sudu.

(22) Zaštitu samozaposlenih osoba i njihovih bračnih drugova i, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, njihovih životnih partnera od diskriminacije na temelju spola treba ojačati postojanjem jednog ili više tijela u svakoj državi članici koji će biti nadležni za analizu nastalih problema, za proučavanje mogućih rješenja i za pružanje praktične pomoći žrtvama. To mogu biti ista ona tijela koja na nacionalnoj razini imaju odgovornost za provedbu načela jednakog postupanja.

(23) Ovom se Direktivom utvrđuju minimalni zahtjevi, čime se državama članicama ostavlja mogućnost uvođenja ili održavanja povoljnijih odredaba.

(24) Budući da cilj djelovanja koje treba poduzeti, odnosno osiguravanje visoke opće razine zaštite od diskriminacije u svim državama članicama, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se može na bolji način ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s

načelom supsidijarnosti kako je utvrđeno u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je utvrđeno u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Predmet

1. Ovom se Direktivom utvrđuje okvir za primjenu u državama članicama načela jednakog postupanja prema samozaposlenim muškarcima i ženama, ili muškarcima i ženama koji pridonose obavljanju takve djelatnosti, u pogledu aspekata koji nisu obuhvaćeni direktivama 2006/54/EZ i 79/7/EEZ.

2. Provedba načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe odnosno pružanju usluga ostaje obuhvaćena Direktivom 2004/113/EZ.

Članak 2.

Opseg

Ova se Direktiva odnosi na:

(a) samozaposlene osobe, odnosno sve osobe koje obavljaju djelatnost s ciljem ostvarenja dohotka za svoj račun, pod uvjetima utvrđenim nacionalnim pravom;

(b) bračne drugove samozaposlenih osoba ili, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, životne partnere samozaposlenih osoba koji nisu zaposlenici ni poslovni partneri kad oni pod uvjetima utvrđenim nacionalnim pravom redovito sudjeluju u djelatnostima samozaposlene osobe ili obavljaju iste ili pomoćne poslove.

Članak 3.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „izravna diskriminacija” postoji ako osoba zbog svoga spola ima nepovoljniji tretman nego što ga ima ili bi ga imala druga osoba u usporedivoj situaciji;

(b) „neizravna diskriminacija” postoji ako prividno neutralna odredba, kriterij ili postupak može na određeni način staviti u nepovoljniji položaj osobe jednog spola u odnosu na osobe drugog spola, osim ako je ta odredba, kriterij odnosno postupak objektivno opravdan legitimnim ciljem i ako su sredstva za postizanje tog cilja primjerena i nužna;

(c) „uznemiravanje” je svako neželjeno ponašanje uvjetovano spolom osobe kojim se želi povrijediti njezino osobno dostojanstvo i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje odnosno kojim se postiže takav učinak;

(d) „spolno uznemiravanje” je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne naravi kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe odnosno kojim se postiže takav učinak, posebno kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Članak 4.

Načelo jednakog postupanja

1. Načelo jednakog postupanja znači da u javnom ili privatnom sektoru ne smije biti nikakve diskriminacije na temelju spola, bilo izravno ili neizravno, primjerice u odnosu na osnivanje, opremanje ili širenje poduzeća ili pokretanje ili širenje bilo kojih drugih oblika djelatnosti samozaposlenih osoba.

2. U područjima obuhvaćenim stavkom 1. uznemiravanje i spolno uznemiravanje smatraju se diskriminacijom na temelju spola te su stoga zabranjeni. Činjenica da osoba takvo ponašanje ne prihvaća ili mu se podvrgava ne može se koristiti kao osnova za donošenje odluke koja ima utjecaja na tu osobu.

3. U područjima obuhvaćenim stavkom 1. uputa da se osobe diskriminira na temelju spola smatra se diskriminacijom.

Članak 5.

Pozitivno djelovanje

Države članice mogu održavati ili donositi mjere u smislu članka 157. stavka 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kako bi u praksi osigurale punu jednakost muškaraca i žena u poslovnom životu, primjerice s ciljem promicanja poduzetničke inicijative među ženama.

Članak 6.

Osnivanje trgovačkog društva

Ne dovodeći u pitanje specifične uvjete za pristup određenim djelatnostima koji se jednako primjenjuju na oba spola, države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da uvjeti za osnivanje trgovačkog društva između bračnih drugova ili između životnih partnera, ako su i u mjeri u kojoj su priznati nacionalnim pravom, nisu restriktivniji od uvjeta za osnivanje trgovačkog društva između drugih osoba.

Članak 7.

Socijalna zaštita

1. Kad u državi članici postoji sustav socijalne zaštite za samozaposlene osobe, ta država članica poduzima potrebne

mjere kako bi osigurala da bračni drugovi i životni partneri iz članka 2. točke (b) mogu imati pravo na socijalnu zaštitu u skladu s nacionalnim pravom.

2. Države članice mogu odlučiti provodi li se socijalna zaštita iz stavka 1. na obveznoj ili dobrovoljnoj osnovi.

Članak 8.

Davanja za majčinstvo

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da samozaposlene osobe, supruge i životne partnerice iz članka 2. mogu, u skladu s nacionalnim pravom, primati dostatni doplatok za majčinstvo koji im omogućuje prekide njihove profesionalne djelatnosti zbog trudnoće ili majčinstva u trajanju od najmanje 14 tjedana.

2. Države članice mogu odlučiti odobrava li se doplatok za majčinstvo iz stavka 1. na obveznoj ili dobrovoljnoj osnovi.

3. Doplatok iz stavka 1. smatra se dovoljnim ako jamči dohodak koji je barem ekvivalentan:

(a) doplatku koji bi dotična osoba primala u slučaju prekida svoje djelatnosti na osnovi povezanoj s njezinim zdravstvenim stanjem i/ili;

(b) prosječnom gubitku dohotka ili dobiti u odnosu na usporedivo prethodno razdoblje, koji je podložan eventualnoj gornjoj graničnoj vrijednosti utvrđenoj na temelju nacionalnog prava i/ili;

(c) bilo kojem drugom doplatku koji se odnosi na obitelj, koji je utvrđen nacionalnim pravom i podložan eventualnoj gornjoj graničnoj vrijednosti utvrđenoj na temelju nacionalnog prava.

4. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da samozaposlene osobe, supruge i životne partnerice iz članka 2. imaju pristup svim postojećim uslugama privremenog zapošljavanja ili svim postojećim socijalnim uslugama na nacionalnoj razini. Države članice mogu predvidjeti da pristup tim uslugama bude alternativa doplatku, ili nekom njegovom dijelu, iz stavka 1. ovog članka.

Članak 9.

Pravna zaštita

1. Države članice osiguravaju da su pravni ili administrativni postupci, uključujući i postupke mirenja kad država članica to smatra primjerenim, za provedbu obveza sukladno ovoj Direktivi dostupni svim osobama koje smatraju da su pretrpjele gubitak ili štetu kao posljedicu toga što na njih nije primijenjeno načelo jednakog postupanja, čak i nakon prestanka odnosa u kojem se diskriminacija navodno dogodila.

2. Države članice osiguravaju da se udruge, organizacije i druga pravna tijela koja u skladu s kriterijima utvrđenim nacionalnim pravom imaju legitimni interes osigurati poštovanje ove Direktive mogu uključiti, bilo u ime tužitelja odnosno tužiteljice ili kao potpora njima, uz njegovo odnosno njezino odobrenje, u sve sudske ili upravne postupke predviđene za osiguranje provedbe obveza sukladno ovoj Direktivi.

3. Stavcima 1. i 2. ne dovode se u pitanje nacionalna pravila o rokovima za podnošenje tužbi koje se odnose na načelo jednakog postupanja.

Članak 10.

Naknada ili restitucija

Države članice uvode u svoje nacionalne pravne sustave odgovarajuće mjere potrebne za osiguravanje stvarne i učinkovite naknade ili restitucije, ako države članice tako odrede, za gubitak ili štetu koju je osoba pretrpjela kao posljedicu diskriminacije na temelju spola, s tim da je ta naknada ili restitucija odvratajuća i proporcionalna pretrpljenom gubitku ili šteti. Ta naknada ili restitucija ne smije biti ograničena prethodnim određivanjem gornje granice.

Članak 11.

Tijela za jednakost

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da tijelo ili tijela određena u skladu s člankom 20. Direktive 2006/54/EZ budu nadležna i za promicanje, analizu, praćenje i potporu jednakom postupanju prema svim osobama obuhvaćenima ovom Direktivom bez diskriminacije na temelju spola.

2. Države članice osiguravaju da zadaće tijela iz stavka 1. uključuju:

- (a) pružanje neovisne pomoći žrtvama diskriminacije kad podnose svoje tužbe za diskriminaciju, ne dovodeći u pitanje prava žrtava i udruga, organizacija i drugih pravnih tijela iz članka 9. stavka 2.;
- (b) provedbu nezavisnih istraživanja o diskriminaciji;
- (c) objavljivanje nezavisnih izvješća i davanje preporuka o svim pitanjima koja se odnose na takvu diskriminaciju;
- (d) razmjenu, na primjerenj razini, dostupnih informacija s odgovarajućim europskim tijelima, poput Europskog instituta za jednakost spolova.

Članak 12.

Rodno osviještena politika

Pri izradi i provedbi zakona, propisa, upravnih odredbi, politika i aktivnosti u područjima iz ove Direktive, države članice aktivno uzimaju u obzir cilj jednakosti muškaraca i žena.

Članak 13.

Širenje informacija

Države članice osiguravaju da se odredbe donesene sukladno ovoj Direktivi, zajedno s relevantnim odredbama koje su već na snazi, obznanjuju dotičnim osobama svim odgovarajućim sredstvima i na cijelom njihovom državnom području.

Članak 14.

Razina zaštite

Za zaštitu načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama države članice mogu uvesti ili održavati odredbe koje su povoljnije od odredaba utvrđenih u ovoj Direktivi.

Provedba ove Direktive ne smije ni u kojim okolnostima predstavljati osnovu za smanjenje razine zaštite od diskriminacije koju države članice već pružaju u područjima na koja se odnosi ova Direktiva.

Članak 15.

Izvješća

1. Države članice dostavljaju Komisiji sve dostupne informacije o primjeni ove Direktive do 5. kolovoza 2015.

Komisija sastavlja skraćeno izvješće koje podnosi Europskom parlamentu i Vijeću najkasnije 5. kolovoza 2016. U tom izvješću treba uzeti u obzir sve pravne izmjene u vezi s trajanjem roditeljnog dopusta djelatnica. Ako je potrebno, uz izvješće se dostavljaju prijedlozi za izmjenu ove Direktive.

2. U izvješću Komisije u obzir se uzimaju stajališta zainteresiranih strana.

Članak 16.

Provedba

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom najkasnije do 5. kolovoza 2012. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Kada države članice donose ove odredbe, te odredbe prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja utvrđuju države članice.

2. Kada je to opravdano zbog određenih teškoća, države članice mogu, ako je nužno, dobiti dodatni rok od dvije godine do 5. kolovoza 2014. kako bi se uskladile s člankom 7. kao i s člankom 8. s obzirom na supruge i životne partnerice iz članka 2. točke (b).

3. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 17.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 86/613/EEZ stavlja se izvan snage s učinkom od 5. kolovoza 2012.

Upućivanje na Direktivu stavljenju izvan snage tumači se kao upućivanje na ovu Direktivu.

Članak 18.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 19.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu 7. srpnja 2010.

Za Europski parlament

Predsjednik

J. BUZEK

Za Vijeće

Predsjednik

O. CHASTEL